

1999' 3(5-6)

muziejinkystės BIULETENIS

INFORMACINIS LEIDINYS
MUZIEJAMS

Siame numeryje:

Tarptautinė muziejų diena Lietuvos muziejuose

Įskirtinis interviu su kultūros ministru Arūnu Bėkšta

Muziejai ir turizmas

Nacionalinė galerija 2003?

Kuriasi Reformacijos istorijos muziejus

Vytautas GOCENTAS

Lietuvos reformacijos istorijos muziejaus direktorius

Jau gerokai nutolęs XVI amžius tebešvyti Martyno Mažvydo Karaliaučiuje parengtos pirmosios lietuviškos knygos *Katekizmo* (1547) šviesa. Reformacijos sąjūdis tuo metu bei vėliau padarė permainų ir pačioje Lietuvoje - kūrėsi pirmoji aukštesniojo lygio mokykla arba kolegija Vilniuje (1539-1542), naujos protestantiškosios krypties krikščioniškos parapijos (ev. liuteronų, ev. reformatų).

Reformuojant bažnyčią buvo sprendžiami ir lietuviškos klausimai. Iš mokslinės lotynizacijos ar administracinės polonizacijos buvo ieškoma išiečių - reformuotoms krikščioniškoms parapijoms buvo reikalingos knygos (Biblija, giesmynai, katekizmai ir kt.) gimtąja kalba, reikėjo visų lygių švietimo įstaigų. Naujų parapijų narys - amatininkas, didikas ar kuris kitas - pirmą kartą galėjo ir turėjo imtis skaityti jau minėtas knygas, kunigas jam taip pat turėjo patarinti gimtąja kalba. Bažnyčios pertvarka kreipė mintis rūpintis ir visu tautos gyvenimu - buvo iškeliamas savarankiško valstybingumo klausimas.

Minėtas reformacijos sąjūdis Lietuvoje yra palikęs garbingą istoriją, tačiau jos pažinimui dar nesudarytos visos sąlygos. Savo indėliu mėgina pasitarnauti ir Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugija, savo veiklą pradėjusi 1992 metų pavasarį. Dar tuomet, rašydamas draugijos programos metmenis, šių eilučių autorius susimąstė - ar pakaks vien draugijos inicijuotų vienkartinį parodų, ekspozicijų Lietuvos muziejuose, ar reikia ir patiems tuo pasirūpinti. Tuomet ir gimė eilutė, prabilusi apie Reformacijos muziejaus kūrimo būtinumą.

1995 m. spalio 31 d., Reformacijos šventinę dieną, draugija (pirmininkas prof. S.Kregždė) kartu su Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčia (Konsistorijos pirmininkas vysk. J.Kalvanas) įkūrė Lietuvos reformacijos istorijos muziejų. Buvo patvirtinta mokslinė taryba, kurią sudarė - E.Kuncevičienė, dr. I.Lukšaitė, dr. R.Žaromskis, Alg.Žemaitaitis. Fondų saugotojais nuoširdžiai darbuojasi istorikas ir muziejininkas A.Karosas bei jo duktė istorikė magistrantė Asta. Per pirmuosius du metus surinkta ir inventorizuota per 50 eksponatų, o šiuo metu jų jau turima apie 200.

Tarpininkaujant dr. M.G.Slavėnienei iš dr. V.Šliūpo (abu - iš JAV) muziejaus reikmėms gautas kompiuteris. Kultūros ministerijos paramos dėka pradėtas archyvinės medžiagos mikrofilmavimas ir kopi-

javimas Sankt Peterburge, Varšuvoje. Be to, šios paramos dėka buvo įgytos dvi metalinės spintos - tuo tarpu tai vienintelė muziejaus eksponatų saugykla, nes atskirų patalpų ar būsto muziejus vis dar neturi. Minėtini ir dar du muziejaus rėmėjai. Štai su mūsų draugijos bičiulių iš LIONS klubo Šlėzvigė (Vokietija) pagalba išleistas menotyrininkės A.Kasperavičienės parengtas lankstinukas apie Vilniaus ev. liuteronų ir ev. reformatų senąsias kapines (dabar renčiama knyga). Mielas rėmėjas iš JAV P.Jaunius kaip paramą muziejui atsiuntė 1 tūkst. USD.

Draugijos nariai, o taip pat jos ir muziejaus veiklą vertinantys ir palaikantys pavieniai žmonės muziejui perduoda senąsias protestantų bažnytines knygas, taip pat knygas, periodiką, skirtą reformacijos istorijos, kultūros raidai nušviesti, laiškus, fotografijas ir kt.

Didžiausias rūpestis - lietuvių išeivijoje esantys vienokie ar kitokie protestantiškieji dokumentai. Tai ir kunigų, vargonininkų, mokytojų prisiminimai, laiškai, pamokslai, kiti veikalai ir dokumentai. Taip pat ir meno kūriniai - gipsas, medis, grafika, piešinys ir kt. Labiausiai esame susirūpinę šiomis knygomis ir kitais spaudiniais - jų tekstai parašyti gotikiniu raišny nesuranda skaitytojo jauniausioje išeivijos kartoje ir keliauja į sąvartynus...

Muziejus negali pavaduoti Mažosios Lietuvos istorijos (Klaipėda), Biržų krašto „Sėlos“, Kėdainių krašto ar kurio kito muziejaus. Šis nevalstybinis muziejus, veikiantis Vilniuje, gali pasitarnauti tiek sostinės moksleiviams, akademiniam jaunimui, kitiems istorija besidomintiems žmonėms, tiek svečiams, renkantiems sostinėje ir Vilniaus krašte be globos liekantį protestantiškąjį paveldą. Taip mėginama priminti apie Vilniuje ir kitur garsėjusią Evangelikų reformatų sinodo senąją biblioteką, archyvą.

Vieną muziejaus dėka įgytą eksponatą gali aplankyti kiekvienas vilnietis ar miesto svečias. Tai Reformatų skvere (priešais Vilniaus ev. reformatų bažnyčią Pylimo gatvėje, tarp namų Nr.2/5 ir Nr.9) pastatytas akmuo, kuris žymi būsimo paminklo, skirto lietuviško rašto pradininkams bei reformacijos šviesuoliams, vietą. Visi besidomintys muziejaus veikla ir eksponatais gali kreiptis į šių eilučių autorių: Algirdo g.41-6A, 2006 Vilnius, tel. 33 20 72 (n.), 61 66 72 (d.), el. paštas - gocentas@lnb.lrs.lt